

KÓSA LAJOS (Szamosszeg, 1932. szeptember 30. – Debrecen, 2013. július 8.): középiskolai tanár

Édesapja, Kósa Lajos gazdálkodó, édesanyja, Bodó Julianna háztartásbeli. Hárman voltak testvérek, bátyja, Árpád és nővére, Vilma. Elemi iskoláit Szamosszegen végezte, majd a Debreceni Református Kollégium Gimnáziumának növendéke volt 8 évig. Középiskolás éve alatt aktívan és tehetségesen birkózott. 1951-ben tett érettségi vizsgát kiváló eredménnyel. Származása miatt nem vették fel egyetemre, ezért pénzkereső fizikai munkákat vállalt, rakodómunkásként, moziépésként dolgozott, illetve megszerezte a vasesztérgályos szakképesítést is. 1952-ben vették fel a Kossuth Lajos Tudományegyetem matematika-fizika szakára. 1956. július 15-én államvizsgázott kitűnő eredménnyel.

1958 decemberében házasságot kötött Bacskó Katalin védőnővel. Házasságukból 2 gyermekük született: 1962-ben Katalin, 1964-ben Lajos. Feleségével 54 évig éltek együtt szeretetben, és később közösen küzdöttek gyógyíthatatlan betegségük leküzdésében, elviselésében.

A matematika-fizika szakos diploma megszerzését követően egy évig *Kisar* községben, majd két évig *Fehérgyarmaton* tanított, ahol kollégiumi nevelőtanár is volt. Ezt követően, 1958-ban helyezkedett el *Debrecenben* a *Bethlen Gábor Közgazdasági Technikumban*, amellyel egy életre szóló elkötelezettséget vállalt. A későbbi szakközépiskolában nyugdíjazásáig, négy évtizeden át dolgozott tanárként, majd gyakorlati-oktatás-vezetőként.

Debrecenbe kerülésekor az intézményt Ujhelyi Istvánné, a legendás Klári néni vezette, aki csak rátermett pedagógusokat tűrt meg maga mellett. Akiiket a Bethlen általa is képviselt szellemisége jellemzett: magas szakmai színvonal; hagyományos, de szabad szellemű nevelési értékek; érzelmi azonosulás. Ennek az igénynek teljes mértékben megfelelt. S hamarosan olyan sokoldalú pedagógusi értékeket mutatott, amelyek a nagy tanáregyéniségek sorába emelték.

A pedagógust más értékelések mellett a diákok tisztelete, szeretete minősíti. A diák akkor tisztelt tanárát, ha a követelés színvonalal és következetességgel jár együtt. S akkor szereti, ha mindehhez emberség, megértés társul. Kósa Lajos tanár úr ilyen volt. Mindenekelőtt matematikatanár: magas szintű, logikusan felépített magyarázatait kérlelhetetlen következetességgel követelés kísérte. Azonban a számonkérés fegyelme mellett az emberség figyelme jellemezte: az éltanulót fejlesztette, a lemaradót segítette. Versenyzőket, későbbi egyetemi oktatókat nevelt, s a tanórai viták során meggyőzhető volt, ritkán előforduló tévedéseit elismerte. Statisztika- és fizikaórákon a tanárjelöltek szorongtak, mert segítőkészsége mellett kérlelhetetlen és kíméletlen volt: nem tűrte a szakmai pontatlanságot. A technikai eszközök használatában pedig közelíteni sem tudták elméleti és gyakorlati ismereteit.

Ma már hiányzik ez a tanártípus: mindenféle szemléltető eszköz használója, karbantartója és megjavítója. Írásvetítő, episzkop, magnetofon, iskolarádió, filmvetítő – amelyhez még mozigép-üzemeltető oklevele is volt – állandó bevethető eszköz volt az iskolában. Nála a hamar elnyert gyakorlatioktatás-vezető kinevezés nem formális funkciót, hanem elismert szakmai vezetést jelentett. Saját Csepel motorját, legendássá vált Trabantját is maga szerelte, amelynek minden csavarját ismerte.

Fejében volt az épület teljes berendezése is leltár szerint. Ha az iskolának időnként költöznie kellett egy-egy beszakadt tető vagy hulló vakolat miatt, szervezőkészsége nélkülözhetetlen volt: bármelyik asztal, szék, falikép, tábla pontos helyét tudta. Osztálykirándulásain az ország minden szálláshelyét, nevezetességét ismerte és ismertette.

Számos kitüntetését az Agrártudományi Egyetem is kiváló oklevéllel gazdagította az évente szervezett őszi diák munkák, a kukoricatorész, gyümölcshozatolás eredményességéért. Sportolóként szintén éremgyűjteménnyel rendelkezett, a birkózást magas szinten űzte. Tanár-diák focimeccseken csodálták a matektanár mértani pontosságú átadásait.

Bethlenes tanári, vezetői munkája mellett folyamatosan tartotta a kapcsolatot egykori középiskolájával. Volt osztálytársaival alapítványt hoztak létre „Tanítványok a Diákokért Alapítvány” néven, amelynek kuratóriumi tagja, később elnöke lett. Az alapítvány képviselőjében több mint két évtizeden át, haláláig segítette a hátrányos helyzetű, tehetséges diákok tanulmányait. A szakmai érdekvédelemmel kiemelten foglalkozott, a Pedagógus Szakszervezet városi és országos testületeiben is aktívan dolgozott.

A többszörös túljelentkezés jellemezte népszerű szakközépiskola vezetésében évtizedeken át tevékeny részt vállalt, technikai ismeretei, gyakorlati, szervezőkészsége nélkülözhetetlen volt. Nyugdíjazását követően is részt vett az iskolai rendezvényeken, ünnepségeken, érettségi találkozókon, s kertészkedés közben is szívesen adott szakmai tanácsokat egykori diákjainak, kollégáinak.

Matkó Mária, aki 1976 és 1980 között volt a Bethlen Gábor Közgazdasági és Postaforgalmi Szakközépiskola tanulója, így emlékezik egykori tanárára: „Elsőként már megismertük Kósa tanár urat, matematikát tanított az osztályunknak. Jó humorú, közvetlen ember volt. Mindig halkán beszélt, de tudta, hogy így is fel tudja magára hívni a figyelmet. Megadta nekünk, diákoknak a tiszteletet. Követelt, de minden esetben következetes volt. Nem kellett tartanunk tőle, hogy ha valamit nem tanultunk meg, akkor bosszút fog állni érte. Amit nem tudtunk megérteni, mindig segítőkészen elismételte a másik órán is. Amikor büntetni kellett, megtette, de jutalmat is adott, amikor lehetett. Amikor osztályfőnökünk szülni ment, Kósa Lajos tanár úr lett az osztályfőnökünk. Nem féltünk tőle, örültünk neki. Osztálykirándulásainkon mindig köztünk volt. Nem kellett tíz óra kor takarodót fűjni, a lányokkal együtt lehettek a fiúk, de ő is köztünk volt a hajnalig tartó beszélgetések során. Szalonnasütéssel, beszélgetéssel, tréfálkozással töltöttük az időt. Egyik kirándulásra még a fiát, Kósa Lajost is elhozta, s nagyon jól éreztük magunkat vele. Tiszteltük, és nem vittünk végbe vele szemben diáksínyeket csak egyetlenegyszer. Egy Duna-

kanyarban tett osztálykirándulás során bekentünk a szobája ajtajának kilincsét fogkrémmel. Megbújva lestük, hogy mikor jön reggel ki a szobából. Meglepődött, amikor kívülről ráfogott a kilincsre, de együtt neveltünk, amikor rejtekünkől előjöttünk.

Vezetőként sem változott a jellege, mindig be tudott jutni hozzá a diák, amikor szükséges volt. A felmerülő problémáinkat minden esetben megpróbálta orvosolni.

Nekem sokat jelentett, hogy egy ilyen emberrel találkoztam az életemben. A megértés, a tolerancia, a következetesség, az odafigyelés számomra sokat jelent és ő mint ember ezt erősítette bennem.”

Egy másik generáció tagjaként *Berkiné Abuczki Gyöngyi* 1985-ben érettségizett a Bethlenben.

Ő így emlékszik: „Matematikát tanított az osztályunkban. A tárgyalt csoportbontásban tanultuk, én az ő csoportjába kerültem. Nagyon szigorúnak láttam, de igazságos, emberséges és következetes embernek ismertem meg. Diákszemmel eleinte persze nem egészen így éreztem. Utólag azonban rájöttem, hogy neki köszönhetem a jó eredményű érettségi matematikából. Az órai fáradtságot gyakran enyhítette gyermekkorai történeti elbeszéléseivel, s birkózó múltjáról is szívesen mesélt. Érettségi után pedig valahányszor találkoztunk az utcán, mindig a nevemen szólított, érdeklődött a sorsomról, és láttam rajta, hogy őszintén örül az életben elért sikereimnek.”

Papp Gézané, aki életrajzi adatait pontosította, szintén úgy emlékszik egykori kollégájára, mint következetes, elkötelezett pedagógusra.

Számos kitüntetés mellett Kósa Lajos az iskola elismerésére volt legbüszkébb: 2012-ben a nevelőtestület egyhangú határozatával „*A Bethlen Örökös Tanára*” címet adományozta díszdobozba foglalt oklevéllel négy évtizedes példamutató életpályájáért, az iskola iránti elkötelezettségéért. Ez a tántoríthatatlan hűség még nyugdíj után húsz évvel is az érettségi találkozóknál, élmenybeszámolóknál, generációs találkozónál elmaradhatatlan részesévé tette a szelítések nyomán egyre nehező beszéde, gyengülő járása ellenére: míg 2013 júliusában a legutolsó csapás ezt végleg meg nem hiúsította.

Egykori kollégája, **PALLÁS GYÖRGY**
Debrecen